

CORNELIA CRUCERESCU
RAFAEL CILOCI

DEZVOLTAREA INDUSTRIALĂ DURABILĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Partea I

**ASPECTUL INSTITUȚIONAL
AL UNIUNII EUROPENE.
INTEGRAREA DEZVOLTĂRII DURABILE
ÎN STRATEGIILE EUROPENE.**

NOTE DE CURS

Chișinău
2021

Cornelia CRUCERESCU
Rafael CILOCI

**DEZVOLTAREA INDUSTRIALĂ DURABILĂ ÎN
CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE**

Partea I
ASPECTUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE
INTEGRAREA DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN
STRATEGIILE EUROPENE

NOTE DE CURS

Chișinău
2021

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI
FACULTATEA INGINERIE ECONOMICĂ ȘI BUSINESS
DEPARTAMENTUL ECONOMIE ȘI MANAGEMENT

DEZVOLTAREA INDUSTRIALĂ DURABILĂ
ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Partea I
ASPECTUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE
INTEGRAREA DEZVOLTĂRII DURABILE
ÎN STRATEGIILE EUROPENE

Note de curs

Chișinău
Editura „Tehnica-UTM”
2021

CZU 339.92:061.1EU(075.8)

D 35

Notele de curs *Dezvoltarea industrială durabilă în contextul integrării europene*. Partea I: *Aspectul instituțional al Uniunii Europene*. Integrarea dezvoltării durabile în politicile europene reprezintă una dintre finalitățile Proiectului Jean Monnet Module „Dezvoltarea industrială durabilă în contextul integrării europene” – **EU4SID**, nr. ref. **610848-EPP-1-2019-1-MD-EPPJMO-MODULE**.

Notele de curs au fost elaborate de către conf. univ., dr. Cornelia Crucerescu și conf. univ., dr. Rafael Ciloci din cadrul FIEB, UTM. Acestea au fost discutate la ședința DEM (proces-verbal nr.11 din 30.06.2021), examinate și recomandate pentru publicare la ședința Comisiei de Management al Calității a FIEB (proces-verbal nr.9 din 30.06.2021).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

„Suportul Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare care ar putea fi făcută informațiilor conținute în aceasta”.

Compile: conf.univ., dr. Cornelia CRUCERESCU
conf.univ., dr. Rafael CILOCI

Redactor responsabil: conf. univ., dr. Rina ȚURCAN

Recenzent: prof.univ., dr. hab. Nicolae ȚÂŢU, ASEM

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN RM

Dezvoltarea industrială durabilă în contextul integrării europene: Note de curs/ Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Departamentul Economie și Management; elaborat: Cornelia Crucerescu, Rafael Ciloci; redactor responsabil: Rina Țurcan. – Chișinău: Tehnica-UTM, 2021 – ISBN 978-9975-45-714-9.

Partea 1: Aspectul instituțional al Uniunii Europene. Integrarea dezvoltării durabile în strategiile europene. – 2021. – 208 p.: fig., tab. – 50 ex. – Referințe bibliogr.: p. 204-207 (70 tit.). – ISBN 978-9975-45-715-6.

339.92:061.1EU(075.8)

D 35

ISBN 978-9975-45-714-9

© UTM, 2021

ISBN 978-9975-45-715-6, Partea I

CUPRINS

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ	5
Tema 1. FENOMENUL INTEGRĂRII ECONOMICE INTERNAȚIONALE	6
1.1. Conceptul de integrare economică internațională	6
1.2. Formele integrării economice	12
1.3. Instrumentele și procesul integrării economice internaționale	19
1.4. Consecințele integrării economice internaționale	24
Tema 2. DEZVOLTAREA UNIUNII EUROPENE	27
2.1. Evoluția ideii de Uniune Europeană	27
2.2. Formarea Uniunii Europene	31
2.3. Tratatul Uniunii Europene	37
Tema 3. SISTEMUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE	46
3.1. Cadrul instituțional al Uniunii Europene	46
3.2. Comisia Europeană și Parlamentul European	51
3.3. Consiliul European și Consiliul Uniunii Europene	56
3.4. Banca Centrală Europeană și Banca Europeană de Investiții	59
Tema 4. RELAȚIILE DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ	64
4.1. Istoricul dezvoltării relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană	64
4.2. Politica europeană de vecinătate pentru Republica Moldova	68
4.3. Preferințele comerciale și Parteneriatul Estic pentru Republica Moldova	74
4.4. Parteneriatul Estic	78
Tema 5. DEZVOLTARE DURABILĂ - CONTRIBUȚII ANTERIOARE ȘI DIRECȚII DE PERSPECTIVĂ	82
5.1. Istoria conceptului de dezvoltare durabilă și provocările dezvoltării durabile	82
5.2. Agenda 2030 de dezvoltare durabilă și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)	87
5.3. Integrarea principiilor de dezvoltare durabilă în strategiile de dezvoltare ale Uniunii Europene	90

Tema 6. ASPECTELE DEZVOLTĂRII DURABILE	97
6.1. Aspectul economic al dezvoltării industriale durabile	99
6.2. Aspectul ecologic al dezvoltării durabile	103
6.3. Aspectul social al dezvoltării durabile	110
6.4. Aspectul privind guvernanta către o dezvoltare durabilă	118
Tema 7. MANAGEMENTUL STRATEGIC AL DEZVOLTĂRII INDUSTRIALE DURABILE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	122
7.1. Vectorul strategic al industriei europene spre dezvoltarea durabilă	122
7.2. Noua strategie industrială pentru Uniunea Europeană	125
7.3. Forțele mortice-cheie ale industriei europene	133
Tema 8. ECONOMIA CIRCULARĂ – NOUA PARADIGMĂ ECONOMICĂ PENTRU INDUSTRIA EUROPEANĂ	145
8.1. Necesitatea trecerii de la economia liniară la economia circulară	145
8.2. „Noua eră” a cadrului european al economiei circulare	150
8.3. Noul Plan de acțiune pentru economia circulară (CEAP 2.0)	157
Tema 9. PROCESUL DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE	164
9.1. Necesitatea ajustării strategiilor de țară la prioritățile europene de dezvoltare durabilă	164
9.2. Adaptarea Agendei 2030 de dezvoltare durabilă la specificul Republicii Moldova	166
9.3. Integrearea europeană a Republicii Moldova prin punerea în practică a obiectivelor de dezvoltare durabilă	171
Tema 10. PERFORMANȚA DEZVOLTĂRII DURABILE ȘI AVANTAJUL COMPETITIV AL UNIUNII EUROPENE	182
10.1. Indicatori de monitorizare a ODD și tablourile de bord internaționale	182
10.2. Performanța actuală a UE și a statelor membre privind dezvoltarea durabilă	188
10.3. Performanța actuală a UE și a statelor membre privind dezvoltarea industrială durabilă la nivel european și mondial	194
BIBLIOGRAFIE	204

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Odată cu semnarea Agendei 2030, țările lumii s-au angajat să promoveze o prioritate pentru guvernele lor - implementarea principiilor dezvoltării durabile în toate sferele vieții. Esența dezvoltării durabile, manifestarea sa multidimensională în economie și societate, avantajele și impedimentele în calea implementării necesită conștientizare și sistematizare științifică.

Uniunea Europeană (UE) a fost și este lider în promovarea principiilor și valorilor dezvoltării durabile, reflectând necesitatea implementării lor în tratatele și în politicile sale de dezvoltare.

Notele de curs respective sunt una dintre finalitățile proiectului Jean Monnet Module EU4SID, care este în derulare la FIEB, UTM, prin implementarea căruia ne-am propus să cunoaștem UE prin prisma dezvoltării industriale durabile. Concepută ca o sursă de informare științifico-didactică, lucrarea servește pentru pregătirea studenților la cursul obligatoriu de masterat - *Managementul strategic al dezvoltării industriale durabile în contextul integrării europene* (MgStrDID). Notele de curs reflectă tematica expusă în curricula pentru prima parte a cursului, care se predă în semestrul de toamnă pentru studenții anului I, masterat, înscriși la programele de studiu „Administrarea afacerii” - 90 credite, „Administrarea afacerii” - 120 credite și „Economia afacerilor imobiliare” - 120 credite din cadrul Facultății Inginerie Economică și Business a Universității Tehnice a Moldovei.

Structura temelor este concepută astfel, încât pentru a urma o cale de cunoaștere, începând cu fenomenul integrării economice internaționale, trecând la evoluția dezvoltării Uniunii Europene și aspectul instituțional al Uniunii Europene, precum și relațiile dintre Republicii Moldova și Uniunea Europeană până la conceptualizarea fenomenului de dezvoltare durabilă sub toate aspectele sale: economic, social și ecologic și integrarea principiilor de dezvoltare durabilă în strategiile europene, cu accent pe industrie, prin reflectarea conținutului celor mai importante politici și inițiative care stau la baza dublei tranziții spre o industrie durabilă: neutră climatic și digitală.

Notele de curs conțin 10 teme. Pentru fiecare temă sunt indicate obiectivele care trebuie atinse după lecturarea conținutului, dar și a surselor bibliografice conexe cu tematica respectivă.

BIBLIOGRAFIE

1. A European strategy for data, Comunicarea Comisiei Europene, COM(2020) 66 final,
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-european-strategy-data-19feb2020_en.pdf
2. Adaptarea Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă la contextul Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova și ONU Moldova, martie 2017.
3. Bârdan Veaceslav, Integrarea economică și economie europeană, note de curs, Chișinău, Editura „Tehnica-UTM”, 2014.
4. Către o Europă durabilă până în 2030, Anexa 1 la documentul de reflecție, Contribuția Comisiei Juncker la ODD, 2019.
5. Către o Europă durabilă până în 2030, Document de reflecție, Comisia europeană, ianuarie 2019.
6. Către o Uniune tot mai durabilă până în 2030, Concluzii ale Consiliului, 09.04.2019.
7. Circular Advantage. Innovative Business Models and Technologies to Create Value in a World without Limits to Growth, Accenture, 2014.
8. Cf. Isabella Pierantoni, A few remarks on methodological aspects related to sustainable development, în Measuring sustainable development integrated economic, environmental and social frameworks, OECD, Paris, 2004.
9. Cf. F. Bran, Componenta ecologică a deciziilor de dezvoltare economică, Editura ASE, 2002.
10. Competențe High-Tech Leadership pentru Europa, 2017,
<http://eskills-scale.eu/>
11. Ellen Macarthur Foundation, Towards to circular economy, vol. 1, 2013.
12. Ellen Macarthur Foundation, Towards to circular economy, vol. 2, 2015.
13. EUROPA 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, Comunicare a Comisiei, 03.03.2010.
14. European Climate Pact, COM(2020), 788 final, Brussels, 2020.

15. European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience (2020),

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>

16. Global Footprint Network,

<https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/>

17. Grabbe Heather, Puterea de transformare a UE, Chișinău, Editura ARC, 2008.

18. Guillaumont P. (1985), Economie du developpment, vol. 1, Le sous - developpement, PUF, Paris.

19. Închiderea buclei - un plan de acțiune al UE pentru economia circulară, COM (2015)0614 final.

20. Friends of the Earth Olanda, Sustainable consumption: A global perspective, Amsterdam, Friends of the Earth Netherlands, 1996.

21. Krausmann Fridolin și colab, Growth in global materials use, GDP and population during the 20th century, Ecological Economics, 2009, vol. 68, issue 10, 2696-2705,

[http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921-8009\(09\)00215-8](http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921-8009(09)00215-8)

22. Molle Willem, Economia integrării europene/ teorie, practică, politici, Chișinău, Tipografia Centrală, 2009.

23. Notă de concept privind viziunea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”,

https://mei.gov.md/sites/default/files/viziunea_snd_2030_clean.pdf

24. O nouă Strategie industrială pentru Europa, COM (2020) 102 final, Bruxelles, 10.3.2020.

25. O strategie europeană privind tehnologiile generice esențiale – o punte către creșterea economică și locuri de muncă, COM(2012) 341 final, Brussels, 26.06.2012, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0341&from=EN>

26. O strategie reînnoită privind politica industrială a UE, COM (2017) 479 final/2, Bruxelles, 6.11.2017.

27. O viziune pentru industria europeană până în 2030, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.

28. Our Common Future, WCED, Oxford University Press, New York, 1987.

29. Pactul ecologic european, COM(2019) 640 final, decembrie 2019, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0020.02/DOC_1&format=PDF

30. Pactul ecologic european, COM(2019) 640 final, Anexă, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0020.02/DOC_2&format=PDF

31. Palan Ronen, Abbott Jason, Deans Phil, Strategiile statelor în economia politică globală, Chișinău, Editura Epigraf, 2007.

32. Perroux Fr., Pour une philosophie de nouveau developpement, PUF, Paris, 1981.

33. Pohoată, I. (2018). Dezvoltare durabilă. Teorie și politică economică, Ed. a 2-a, Chișinău: INCE.

34. Rainelli Michel, Comerțul internațional, Chișinău, Editura ARC, 2004.

35. Raport privind punerea în aplicare a planului de acțiune pentru economia circulară, COM (2019) 190 final.

36. 2014 Report on the Implementation of the OECD Strategy on Development, [https://www.oecd.org/mcm/C-MIN\(2014\)14-ENG.pdf](https://www.oecd.org/mcm/C-MIN(2014)14-ENG.pdf)

37. Shaping Europe's digital future, 19.02.2020, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

38. State and Outlook of the European Environment – SOER 2020.

39. Starea Uniunii 2020, Discursul privind starea Uniunii, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/state_of_the_union_ro.pdf

40. Steffen Will și colab., Supplementary Materials for Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet, DOI: 10.1126/science.1259855, 2015.

41. Strengthening Strategic Value Chains for a future-ready EU Industry, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/37824>

42. Sustainable Development Gateway, Introduction to Sustainable Development, <http://www.sdgateway.net/>

43. Tabloul de bord privind materiile prime, Comisia Europeană, 2018.

44. Un nou Plan de acțiune privind economia circulară Pentru o Europă mai curată și mai competitivă, COM (2020) 98 final, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

45. Următorii pași către un viitor european durabil. Acțiunea europeană pentru durabilitate, COM(2016) 739 final,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=RO>

46. WWF. 2018. Living Planet Report - 2018: Aiming Higher. Grooten, M. și Almond, R.E.A.(editori). WWF, Gland, Elveția
47. <https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/>
48. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/17/banca-europeana-de-investitii>
49. <http://dezvoltaredurabila.gov.ro>
50. <https://clustercollaboration.eu/>
51. <https://www.horizon-eu.eu/>
52. <https://circulareconomy.europa.eu/platform/>
53. <https://eu4business.md/>
54. <https://eu4climate.eu/moldova/>
55. <https://www.eu4environment.org/where-we-work/republic-of-moldova/>
56. <https://eufordigital.eu/ru/countries/republic-of-moldova/>
57. <https://mfa.gov.md>
58. <https://mei.gov.md>
59. <https://www.madrm.gov.md>
60. <https://www.anre.md>
61. <https://www.aee.md/ro>
62. <https://odimm.md>
63. <https://www.miepo.md/>
64. <https://eba.md/>
65. <https://www.ecocontact.md/>
66. <https://e-circular.org/>
67. <https://www.environment.md/>
68. <https://www.apius.md/>
69. <https://zelb.md/>
70. <https://ict.md/>